

ФУНДАМЕНТАЛ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ ФУНДАМЕНТАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ | JOURNAL OF FUNDAMENTAL STUDIES

RAXIMOVA Dilfuza Mirzakasimovna*Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti**assistent*<https://doi.org/10.5281/zenodo.12704846>

O‘ZBEKISTONDA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

ANNOTATSIYA

Hozirgi iqtisodiy islohotlar jarayonida turizm sohasining rivojlanishi bozor iqtisodiyotining shakllanishida katta ahamiyatga ega. O‘zbekiston Respublikasi iqtisodiyotida turizmning ulushini oshirish maqsadida tegishli ishlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, respublikada turizm sohasini rivojlantirish bo‘yicha qabul qilingan qator qonunlar va me‘yoriy hujjatlar xizmat qiladi. Mazkur maqolada O‘zbekistonda turizmni rivojlantirishning o‘ziga xos xususiyatlari haqida umumiy ma‘lumotlar keltirilgan. Shuningdek geografik xususiyatlaridan kelib chiqib, turizmdagi ahamiyatli tomonlari yoritilib berilgan.

Kalit so‘zlar: tog‘, tog‘ vodiysi, kanal, soy, tog‘jinsi, relyef, iqlim, ekzotik turizm, ekologik turizm, buyurtma, qo‘riqxonalar (zakaznik), milliy tabiat bog‘i, ekologik mashrut.

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ УСТОЙЧИВОГО ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ

АННОТАЦИЯ

Развитие сферы туризма в ходе современных экономических реформ имеет большое значение в формировании рыночной экономики. В целях увеличения доли туризма в экономике Республики Узбекистан проводится соответствующая работа. В частности, в республике действует ряд законов и нормативных актов, касающихся развития сферы туризма. В данной статье представлена общая информация об особенностях развития туризма в Узбекистане. Также, исходя из географических особенностей, освещаются важные аспекты туризма.

Ключевые слова: гора, горная долина, канал, ручей, порода, рельеф, климат, экзотический туризм, экологический туризм, заказник, заповедник (заказник), национальный природный парк, экологический маршрут.

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE TOURISM IN UZBEKISTAN

ANNOTATION

In the process of current economic reforms, the development of the tourism sector is of great importance in the formation of a market economy. Relevant work is being carried out in order to increase the share of tourism in the economy of the Republic of Uzbekistan. In particular, a number of laws and regulatory documents adopted for the development of the tourism industry in the Republic serve. This article provides general information about the specific private development of tourism in Uzbekistan. Also, due to its geographical features, significant aspects in tourism are highlighted.

Key words: mountain, mountain valley, channel, stream, rock, relief, climate, exotic tourism, ecotourism, nature reserve, nature reserve, national natural park, ecological route.

“2006-2010 yillarda O‘zbekiston Respublikasida xizmatlar sohasi va servisni jadal rivojlantirish to‘g‘risida’gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori va boshqa me‘yoriy hujjatlar asosiy dastur bo‘lib hisoblanadi. Hamda bugungi kunda turizm sohasining umumiy rivojlanishi va raqobatbardosh turistik mahsulot yaratish maqsadida, tarmoqda zaruriy islohotlar izchillik bilan amalga oshirilmog‘da.

Chunki, iqtisodiyotni modernizatsiyalash va aholi farovonligini oshirish sharoitida turizm sohasini keng rivojlantirish alohida o‘rin tutadi. Turizm sohasi rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiy taraqqiyotining kuchli “katalizatori” bo‘lib, chet el valyutasi va sarmoyalar oqimini ta‘minlaydi, unga yaqin bo‘lgan sohalarning tez o‘shishiga ko‘mak beradi, aholi bandligi muammolarini hal etishda yordam beradi va mamlakatning dunyo hamjamiyatidagi obro‘cini oshiradi. Boshqa sohalarda bilan qiyoslaganda ancha kam sarf-xarajat bilan turizm sohasida katta valyuta miqdori kelib tushishini ta‘minlash mumkin. Ko‘pgina mamlakatlarda turizm uchta yetakchi sohalarda qatoriga kiradi, tez sur‘atlarda rivojlanadi va muhim ijtimoiy hamda iqtisodiy ahamiyatga ega bo‘ladi, chunki turizm quyidagi jihatlarga ega bo‘ladi:

- mahalliy daromadni o‘stiradi;
- yangi ish o‘rinlarini yaratadi;
- turistik xizmatlar ishlab chiqarish bilan bog‘liq bo‘lgan barcha sohalarni rivojlantiradi.

Ma‘lumki, turizm sohasining rivoji mamlakat yalpi ichki mahsulotining hajmi ortishi, aholi bandligini ta‘minlash va daromadlarining o‘shishiga katta ta‘sir ko‘rsatadi. Bu borada xizmatlar sohasi keyingi yillarda noishlab chiqarish sohaslarining ijtimoiy mehnat taqsimotida yirik tarmoqqa aylanib bormog‘da. Ya‘ni, 90-yillarning ikkinchi yarmidan ba‘zi mamlakatlarda ishga yaroqli umumiy aholining o‘rtacha 71 foizidan ortig‘i noishlab chiqarish sohaslarida faol ishtirok etmog‘da hamda shu orqali mamlakat iqtisodiyoti va aholi turmush farovonligiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatmog‘da.

Chunki, xizmatlar sohasining muhim ulushi turizm sohasiga to‘g‘ri keladi. Amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida mamlakatimizda turizm sohasining bosqichma-bosqich rivojlanishi ta‘minlanmog‘da. Xususan, 2016-yilda mamlakatimizda 2002,6 mlrd. so‘mlik turistik xizmatlar ko‘rsatilgan bo‘lib, sohaning “YaIM” dagi ulushi 1 foizni tashkil qildi. Bundan tashqari, sohaning aholi bandligini ta‘minlash va daromadlarini oshirishdagi ahamiyatiga to‘xtalib o‘tadigan bo‘lsak, 2016 yil 140 ming nafar kishi bandligi ta‘minlangan bo‘lib, iqtisodiyotda ish bilan bandlarning 0.8 foizini tashkil qilgan [1, 2, 3].

Hamda hozirgi kunda dunyo bo‘yicha turizm sohasida 195 mln.dan ziyod kishi, ya‘ni dunyodagi jami band aholining qariyb 8 foizi ishlaydi. Bu esa yangi ish o‘rinlari yaratish borasida turizm imkoniyatlarining yuqori ekanligini ko‘rsatadi.

Turizm sohasi aholi bandligini ta'minlash, ayni paytda mintaqa iqtisodiyotini rivojlantirishning muhim manbasiga aylanmoqda. Shu bilan birga, mamlakatimizda mehmonxona xo'jaligi yanada taraqqiy etib, 500 dan ortiq turli mulkchilik shaklidagi mehmonxona va joylashtirish obyektlari faoliyat ko'rsatmoqda. Ayniqsa, keyingi besh yillikda 200 tadan ortiq xususiy mehmonxonalar ishga tushgan. Chunki, mamlakatimizda sayyohlar oqimining asosiy qismi turistik markazlar va turizm infratuzilmasi obyektlari yuqori bo'lgan Samarqand, Buxoro va Xiva shaharlariga to'g'ri kelmoqda. Shu bois, Respublikamiz mintaqalarida turizmni rivojlantirish imkoniyatlari ichki turizmni rivojlantirish sohasida rejalashtirish va marketing masalalariga tizimli yondashuv zarurligini ko'rsatadi

Avvalo, turizm sohasi bugungi kunning eng muhim ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy "fenomeni" sifatida jahon iqtisodiyotidagi eng serdaromad sohalardan biri hisoblanadi. Iqtisodiyotning ushbu sektorida umumiy daromad hajmi trillionlab dollarni tashkil etmoqda va har yili butun dunyoda 1 mlrd. Nafardan ortiq kishi sayohat qilmoqda. O'zbekiston turizmining rivojlanishi bevosita "Buyuk Ipak yo'li" bilan bevosita bog'liq bo'lib, "Buyuk Ipak yo'li"ning tutgan o'rni va mohiyati nihoyatda cheksiz ahamiyatga ega.

Bir necha asrlar davomida yer yuzining G'arb va Sharqida istiqomat qilgan xalqlarni Janubiy-Sharqiy Osiyodan O'rta yer dengizi mamlakatlarigacha cho'zilgan va "Buyuk Ipak yo'li" deb nom olgan savdo-sotiq yo'li bir-biri bilan qo'shib turgan. Bu yo'lga "Ipak yo'li" deb nom berilishining asosiy sababi shu yerdan tashiladigan mahsulotlarning ipak bo'lganligidir. Ipak tayyorlash bilan bog'liq bo'lgan sirni Xitoy ustalari ming yillar davomida kishilardan yashirib kelganlar. Ammo "Buyuk Ipak yo'li" orqali tashilgan mahsulotlar ipakdan iborat bo'lmay, balki bu yo'l orqali bronza, chinni, jun, xom ashyolar va ulardan tayyorlangan buyumlar ham tashilgan. Chunonchi, "Buyuk Ipak yo'li" qariyb ikki ming yillik tarixga ega.

Bu yo'l asosan Italiyadan Turkiya orqali Iroq va Eronga borgan. U erdan esa Markaziy Osiyo hamda Shimoliy Pomir orqali Qashqar va Yorkentgacha borib, bu yerda yo'l ikkiga ajralgan hamda shimol tomondan Takla-Makon sahrosini aylanib o'tib, Lobnor ko'li yaqinida yana qo'shilgan va Xitoyga ketgan. Shuningdek, hozirgi kunga kelib, qadimdan yuksak madaniyati va ilm-fani, me'moriy obidalari bilan ko'pchilikni hayratga solib kelgan shaharlarimiz zamonaviy sayyohlik markaziga aylandi. Bu vazifalarni amalga oshirish bevosita sayyohlikning rivoji bilan bog'liq bo'lib, ushbu soha iqtisodiyot tarmoqlarining rivoji, xorijiy valyutalarni keng jalb qilish, qo'shimcha ish o'rinlarini yaratish va xalqaro aloqalarni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Bu borada O'zbekistonda turizm sohasini jadal rivojlantirish uchun investitsiyalarni keng jalb qilish, sohaga innovatsion g'oya va texnologiyalarni keng joriy etish hamda mamlakatning boy tabiiy, madaniy va tarixiy merosi, resurslari va imkoniyatlaridan har tomonlama foydalanish lozim. Shuning uchun ham, mamlakatda keng rivojlanayotgan turizm va sayyohlik sohasi kelajakda yuqori taraqqiyotga erishish omili bo'lib hisoblanadi [4].

Chunki, ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotga erishishning muhim yo'llaridan biri mamlakatimizning turistik salohiyatidan samarali foydalanishiga ham bevosita bog'liq. Turizm salohiyati tushunchasi ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyat va mazmunga ega bo'lib, u bevosita turizm sohasining imkoniyatlaridan kelajakda samarali foydalanish natijasi bilan belgilanadi. Turizm salohiyati iqtisodiy kategoriya sifatida turli ko'rinishlarda namoyon bo'ladi. Avvalo, "salohiyat" tushunchasining turli xil talqinlarini ko'rib chiqqan holda, innovatsion salohiyat ta'rifi quyidagicha izohlanadi. Ya'ni, "salohiyat" tushunchasi lotincha "potential" so'zidan kelib chiqib, "imkoniyat, kuch va qudrat" degan ma'nolarni bildiradi.

Biroq, yirik iqtisodiy lug'atda "salohiyat" tushunchasi "mavjud vositalar majmui", "har qanday sohadagi imkoniyatlar" va "mavjud manbalar, vosita va zahira" sifatida ta'riflanadi. Darhaqiqat, "salohiyat" tushunchasining yuqorida keltirilgan talqinlarning umumiy jihati sifatida muayyan maqsadlarga erishishda talab qilinadigan va zarur bo'lgan ba'zi vositalar majmui hamda nimanidir amalga oshirilishida qandaydir imkoniyatlarning mavjudligidan tashkil topgan bo'ladi.

Biroq, mintaqaning ekoturizm tarmogʻi uchun salohiyat ham mavjud boʻlib, bu tabiatni muhofaza qilish, ekoturistlarni ona tabiatga keng jalb etish, noyob oʻsimliklar va hayvonot dunyosini saqlash va koʻpaytirish muammolarini hal qilish, ijtimoiy- iqtisodiy sharoitni yanada yaxshilash hamda aholini yangi ish joylari bilan taʼminlash kabi vazifalarni bajaradi. Turizm salohiyatini oshirish maqsadida sohani kelajakda rivojlantirish masalasi Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining maʼruzalarida oʻz aksini topgan boʻlib, maʼruzalarda hududlarni kompleks va intensiv ravishda rivojlantirish borasida qabul qilingan yangi maqsadli dasturlarni amalga oshirish boʻyicha muhim vazifa va choralarni belgilab berilgan.

Darhaqiqat, hududlarni kompleks rivojlantirish borasida yangi maqsadli dasturlar ishlab chiqilib, amaliyotga tadbiiq qilindi. Chunki, Respublikamizda turizm sohasi yaxshi rivojlangan Xorazm viloyati bu borada ulkan salohiyat va turistik imkoniyatlarga ega hudud hisoblanadi. Olib borilgan samarali va izchil islohotlar tufayli turizm sanoatini rivojlantirishga alohida eʼtibor qaratilib, viloyatning goʻzal tabiati, muqaddas qadamjolari, noyob meʼmoriy obidalari hamda fayzli goʻshalari dunyo ahlini tobora oʻziga maftun etmoqda.

Natijada, mintaqaviy turizm rivojlanib, buni amalga oshirish uchun xizmatlar sohasini rivojlanishiga bir qator omil va jarayonlar taʼsir koʻrsatadi. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilingan Qaror asosida 2017-yilning 4-mayda 2017-2021 yillarda Xorazm viloyati va Xiva shahrining turizm salohiyatini kompleks rivojlantirish Dasturi qabul qilindi. Mazkur hujjatning qabul qilinishi Xorazm viloyati hududida turizmni kelajakda barqaror rivojlantirish va turizm salohiyatini oshirish asosida ushbu sohaning hududlarni rivojlanishiga boʻlgan taʼsirini kuchaytirishdan iborat boʻldi.

Avvalo, mazkur imkoniyatlarni toʻliq yuzaga chiqarish uchun turizm salohiyatini oshirish lozim. Shu boisdan ham, turizm sohasini Respublikamizning hududlarda rivojlantirish asosida turizm salohiyatini oshirishning huquqiy asoslari taʼminlanmoqda. Bu borada Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilingan Farmon asosida investitsiyalarni keng jalb qilish, innovatsion gʻoya va texnologiyalarni joriy etish hamda mamlakatning boy tabiiy, madaniy-tarixiy merosining resurslari va imkoniyatlaridan samarali foydalanish hisobiga turizm sohasini rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratildi. Ularga asosan, 2018-yil 10- fevraldan boshlab, Isroil, Indoneziya, Koreya, Malayziya, Singapur, Turkiya va Yaponiya fuqarolari hamda Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 4- maydagi PQ-2953 sonli “2017-2021 yillarda Xorazm viloyati va Xiva shahrining turizm salohiyatini kompleks rivojlantirish muntazam aviaqatnovlarni amalga oshiruvchi xorijiy aviakompaniyalar havo kemalari ekipajining aʼzolari uchun Oʻzbekiston Respublikasi hududiga kirgan kundan eʼtiboran 30 kunlik muddatga vizasiz rejim tartibi belgilandi hamda boshqa 39 ta davlatlarning fuqarolari uchun turizm vizalarini rasmiylashtirishning soddalashtirilgan tartibi joriy qilindi. Bevosita mazkur mamlakatlardan Xorazm viloyatida katta miqdorda turistlar tashrif buyurib, turizm salohiyatini oshirishda muhim oʻrinlarni egallamoqda [5].

Shuningdek, turizmdagi rasmiyatchiliklarni yanada soddalashtirish va turizm salohiyatini oshirishga xizmat qilish maqsadida 2018- yilning 1-mayidan boshlab, Oʻzbekistonda tranzit boʻyicha harakatlanayotgan chet ellik yoʻlovchilarga 72 soatlik kirish vizalari berish joriy etildi. Mazkur imkoniyatning yuzaga chiqishi ham turizm salohiyatini oshirishga qaratilgan yoʻnalish boʻlib, unga asosan turizm dasturlari boʻyicha tanishuv turlari uchun turistlarning aeroport chegara hududidan tashqariga qisqa muddatli nazorat qilinadigan holda chiqish tartibi belgilandi. Mazkur holda yoʻlovchilarda uchinchi mamlakatga aviachipta va vizasi boʻlishi hamda konsullik yigʻimlarini toʻlashi lozim boʻladi. Quyi Amudaryo mintaqasi Qoraqalpogʻiston Respublikasi va Xorazm viloyatidan tarkib topgan. Biroq, Xorazm viloyati “kichik mintaqqa” sifatida turizmga ixtisoslashgan alohida hudud hisoblanadi.

Shunday qilib, turizm salohiyatini ommaga koʻrsatish va yanada rivojlantirishga qaratilgan turizm sohasida davlat siyosatining asosiy yoʻnalishi iqtisodiyotining daromadli tarmogʻiga aylantirish, turizm sohasida huquqiy va normativ bazasi shakllantirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratishdan iborat.

Ulardan tashqari, turizm salohiyatidan maqsadli va samarali foydalanish uchun ichki va xalqaro turizmni rivojlantirish talab qilinadi. Ularning ichidan xalqaro turizm muhimi bo'lib, muntazam va aniq bir maqsadga qaratilgan korxonalarining turizm sohasidagi faoliyati bilan bog'liq holda biron-bir mamlakat hududida turistik xizmatlar va turistik mahsulotlarni biron-bir mamlakatda doimo yashaydigan sayohat qiluvchi shaxslarga taqdim etishdir.

Umuman olganda, turizm salohiyatidan samarali foydalanish mintaqada kelajakda tashkil etiladigan yangi turizmning zamonaviy turlari asosida amalga oshiriladi. Xususan, yaqin yillar davomida viloyat hududida madaniy-tarixiy, arxeologik, ekologik, ziyorat, gastronomik, yoshlar, madaniy-ko'ngilochar, sport, biznes, safar, agro, oilaviy, sarguzasht, ekstremal, bolalar va qishloq turizmi kabi turlar tashkil etiladi va mutassil rivojlanadi.

Mazkur imkoniyatlar o'z navbatida turizm salohiyati tushunchasiga yangicha qarashni va uning ijtimoiy-iqtisodiy mazmunini ochib beradi. 1.2. Turizm salohiyatini amalga oshirish jihatlari va ko'rinishlari Turizm salohiyatining muhim bir ko'rinishi iqtisodiy salohiyat resurslardan optimal foydalanilib, ideal ishlab chiqarish sharoitlarida erishiladigan tovar va xizmatlarning mumkin bo'lgan eng yuqori hajmda ishlab chiqarilishini oldindan belgilaydigan xo'jalik tizimining maksimal imkoniyatlari orqali belgilanadi.

Bu salohiyat iqtisodiy salohiyatning eng muhim qismlaridan biri sanaladi va ilmiy adabiyotlarda innovatsion salohiyat tushunchasi keng tarqalgan ilmiy-texnik salohiyat tushunchasi bilan ham bir qatorda qo'llaniladi. Ya'ni, keng ma'noda ilmiy-texnik salohiyat, ushbu tizimning rivojlanish darajasini, resurslarning sifat va soniga bog'liq holda tavsiflaydigan, ushbu imkoniyatlardan amaliyotda foydalanilishga mo'ljallangan g'oya va ishlanmalar jamg'armasining mavjudligi, iqtisodiy tizimining ilmiy-texnik imkoniyatlari majmui sifatida belgilanadi. Shuningdek, ilmiy-texnik salohiyat ham mavjud bo'lib, bu bir tomondan davlatning fan-texnika taraqqiyotining yutuqlaridan obyektiv foydalanish real imkoniyatlari, boshqa tomondan esa - unda bevosita ishtirok etishi orqali tavsiflanadi. Demak, ilmiy salohiyat tushunchasi ilmiy- texnik salohiyat tushunchasi bilan uzviy bog'liq.

Ilmiy salohiyat - ilmiy- fundamental va fundamental tadqiqotlarga amalga oshirishga yo'naltirilgan resurslar va sharoitlar majmuidir. Ilmiy-texnik salohiyat - o'zida tajriba konstruktorlik va texnik ishlarni qamrab oluvchi amaliy tadqiqot ishlarini amalga oshirish sharoitlari va resurslari majmui sanaladi. Mazkur ilmiy, ilmiy- texnik va innovatsion salohiyatlar yagona innovatsion tsiklning o'zaro bog'liq va bir-birlarini to'ldiruvchi tarkibiy qismlari hisoblanadi. Shu bilan birga, salohiyat obyekt nuqtai nazaridan quyidagi turlarga bo'linadi: - bozor salohiyati - mahsulotga doimiy talab va korxonaga egallab olgan bozor ulushi, korxonaga mahsulotiga doimiy talab hajmi, korxonaga va mehnat bozori, korxonaga va ishlab chiqarish omillari bozori; - ishlab chiqarish salohiyati - ishlab chiqarilishi mumkin bo'lgan mahsulot hajmi, asosiy vositalardan foydalanish imkoniyatlari, xom ashyo va materiallardan foydalanish imkoniyatlari; - moliyaviy salohiyat - ishlab chiqarishda erishish mumkin bo'lgan moliyaviy ko'rsatkichlar va investitsiya imkoniyatlari; - kadrlar salohiyati - malakali kadrlardan foydalanish imkoniyatlari; korxonaning zarur malaka va miqdorda xodimlar bilan ta'minlanganligi.

Shunga asosan, iqtisodiyotni modernizatsiyalash va iqtisodiy islohotlarni yanada chuqurlashtirish sharoitida mamlakatimiz turizm salohiyatini oshirish, turizm industriyasini rivojlantirish, turistik xizmatlarni diversifikatsiya qilish va sifatini yaxshilash, hududlarning turizm salohiyatini kompleks rivojlantirish uchun mintaqada turizm salohiyatini oshirishni taqozo qiladi. Buning uchun quyidagi yo'nalishlardagi chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim: - Xorazm viloyatida turizmni rivojlanishi bo'yicha dastlabki statistik ma'lumotlarni yig'ish; - mintaqada turizm sohasini rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan davlat dasturlari hamda qarorlarning amaliyotga tadbiri darajasini baholash; - turistik infratuzilmani shakllanganligining mavjud holatini o'rganish va xorijiy davlatlar bilan qiyosiy tahlilini amalga oshirish.

Turizm sohasining salohiyati keng qamrovli tushuncha bo'lib, undan foydalanish bevosita turizm turlaridan samarali foydalanish va samaradorligini yanada oshirishning muhim omili hisoblanadi. Shu bilan birga, bozor iqtisodiyoti sharoitida turizm sohasining salohiyatini oshirish uchun quyidagi yo'nalishlardagi chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim:

- turistik salohiyatning tarkibiy qismlaridan biri bo'lgan asosiy vositalar tarkibini sifat jihatidan yaxshilash va sifatli bo'lishga ta'sir qiluvchi omillarni hisobga olish;

- turistik salohiyatning tarkibiy qismlaridan biri bo'lib hisoblangan aylanma mablag'larga tegishli bo'lgan masalalarni ijobiy jihatdan hal qilish va uning aylanishini tezkor ta'minlash;

- turistik salohiyatining tarkibida nomoddiy aktivlar bilan bog'liq bo'lgan masalalarni yaxshilash yo'llarini takomillashtirish hamda optimal qarorlar qabul qilish;

- turistik salohiyatni ta'minlashda muhim o'rin tutadigan mehnat salohiyatidan samarali foydalanish va uni ish o'rinlariga nisbatan to'g'ri mutanosiblikda taqsimlash.

Umuman olganda, bozor munosabatlarini hisobga olgan holda turizm salohiyatini oshirish uchun cheklangan resurslardan samarali va intensiv foydalanish orqali ijobiy natijaga erishish mumkin. Bu esa xizmat ko'rsatish tizimini yaxshilashning asosiy yo'li sanaladi. Ya'ni, bu choralar turizmni boshqarish mexanizmini yaratish jarayoni bo'lib hisoblanadi. Natijada, turizm salohiyatini jadallashtirish va uning samaradorligini oshirishga erishiladi. Turizm salohiyati bir qator turlarga ajratiladi va quyidagi muhim jihatlarga egaligi bilan ajralib turadi

Salohiyat turlari

Turistik texnikatexnologik salohiyat Turistik mehnat salohiyat - turistik texnika-texnologik salohiyat. Bu turizm sohasini rivojlantirishda yangi texnika va texnologiyalarni jalb qilish hisobiga turistik faoliyatni amalga oshirishga xizmat qiladi.

- turistik mehnat salohiyati. Mazkur turizm sohasida aholini ish bilan ta'minlash asosida xodimlar tomonidan turistik xizmatlar ko'rsatilishini namoyon qiladi.

- turistik ilmiy-m'rifiy salohiyat. Bu turizm sohasida kadrlar tayyorlash va turistlar, turistik subyektlarning ma'naviy va ma'rifiy sohalardagi bilimlarini oshirish ta'minlanadi.

ИҚИБОСЛАР. REFERENCES. ЧОСКИ.

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 3 fevralda qabul qilingan PF- 5326-sonli “O‘zbekiston Respublikasi turizm salohiyatini rivojlantirish uchun qulay sharoitlar yaratish bo‘yicha qo‘shimcha tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida’gi Farmoni
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 2018 yil 28 dekabr. Toshkent shahri. // www.president.uz
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 4 mayda qabul qilingan PQ- 2953 sonli “2017-2021 yillarda Xorazm viloyati va Xiva shahrining turizm salohiyatini kompleks rivojlantirish Dasturi to‘g‘risida’gi Qarori.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 3 fevralda qabul qilingan PF- 5326-sonli “O‘zbekiston Respublikasi turizm salohiyatini rivojlantirish uchun qulay sharoitlarni yaratish bo‘yicha qo‘shimcha tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida’gi Farmoni.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevralda “2017-2021 yillarda O‘zbekistonni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi” to‘g‘risidagi Farmoni
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning Vazirlar Mahkamasining “Mamlakatimizni 2016 yildagi ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish yakunlarini har tomonlama tahlil qilish hamda Respublika hukumatining 2017 yil uchun iqtisodiy va ijtimoiy dasturining eng muhim yo‘nalishlari va ustuvor vazifalarini belgilashga bag‘ishlangan kengaytirilgan majlisi”dagi ma‘ruzasi G‘G‘ Xalq so‘zi, 2017 yil 16 yanvar.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 6 fevralda qabul qilingan PQ-3509-sonli “Kirish turizmini rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida’gi Qarori.